

Het herkennen van eerstejaars Kolganzen

Jules Philippona

Van de zes soorten ganzen die in Nederland talrijk voorkomen, zijn de eerstejaars jongen van de Kolganzen het gemakkelijkst te onderscheiden van de vogels in het volwassen kleeed. Bij de Rotgans is het herkennen van de jongen ook eenvoudig, bij de Rietgans, de Kleine Rietgans en de Brandgans is het tot het begin van de winter dikwijls nog mogelijk, maar de jongen van de Grauwe Gans zijn zelfs in de herfst al moeilijk herkenbaar.

De oud-jongtellingen (om ze zo te noemen) geven een beeld van de reproductie in het voorgaande broedseizoen. Daarmee kan het inzicht worden vergroot in de opbouw van een populatie in leeftijdsklassen, terwijl het ook het bepalen van de grootte van die populatie iets gemakkelijker maakt.

In de loop van een aantal winters in de periode 1978-1998 zijn de kenmerken van de jonge Kolganzen volgens een bepaald systeem vastgelegd. Het gaat daarbij om totaal 539 gecontroleerde vogels.

Kolganzen in de sneeuw.

Foto: Frits van Daalen.

Om te beginnen missen jonge Kolganzen de karakteristieke zwarte vlekken en strepen op de buik en op de flanken.

Foto: Fritz Pölkling GDT.

De kenmerken van de jonge Kolgans

De verschillen tussen jonge en volwassen Kolganzen worden in de vogelgidsen afgebeeld en besproken. Het is algemeen bekend dat de jongen vooral door twee kenmerken zijn te onderscheiden. Om te beginnen missen ze de karakteristieke zwarte vlekken en strepen op de buik en op de flanken. Het jong heeft geen wit aan het voorhoofd en verloochent daarmee zijn naam Kolgans. Maar dit kenmerk is alleen in de herfst en in het begin van de winter bruikbaar, aangezien door rui de witte vlek boven de snavel zich geleidelijk gaat vormen.

Naast deze twee belangrijkste verschillen bestaat er echter nog een ander. Heel karakteristiek is het verschil in kleur van de snavelpunt (de nagel dus). Deze is bij de volwassen vogel wit-rose en bij het jong zwart. Ook langs de snavelranden is zwart te zien. Het verenkleed van buik en flanken is bij onvolwassen Kolganzen vaak gepareld of soms wat groezelig. Bij een gemengde groep Riet- en Kolganzen kan soms even twijfel ontstaan, omdat de jonge Kolgans wel wat lijkt op een Rietgans en dan vooral op de Toendrarietgans. Na enige oefening is verwarring echter uitgesloten.

De resultaten van het onderzoek

Het voorhoofd van de jonge Kolganzen is in de herfst als ze in Nederland aankomen, vrijwel steeds zonder wit. Maar in november zijn bij een klein aantal vogels vlak boven de snavel de eerste witte veertjes te herkennen. Tot in decem-

ber hebben de meeste jongen geen wit aan de kop. De rui zet echter flink door, zodat een maand later in januari slechts 24% van 75 gecontroleerde jongen in het geheel geen wit heeft. Het is merkwaardig dat er zelfs in februari nog jonge vogels zijn met een geheel donker voorhoofd. Het is wel duidelijk dat de rui individueel gezien een ruime spreiding in tijd vertoont.

De snavelpunt is de hele winter bij de meeste jongen zwart, hoewel er vanaf januari ook jongen zijn met een lichtgekleurde nagel. Tot in maart-april is dat echter een kleine minderheid: 8,5% op 221 exemplaren.

De buikvlekken die zonder twijfel het hoofdkenmerk zijn van de volwassen Kolgans, beginnen pas in januari bij een klein aantal jongen zichtbaar te worden. Het gaat dan hoogstens om één of enkele vlekjes. In maart echter is ongeveer éénderde van een totaal van ruim 200 exemplaren in het bezit van een paar verdwaalde buikvlekjes.

Conclusies

Onder gunstige omstandigheden is het herkennen van jonge Kolganzen heel gemakkelijk. Wij letten in de eerste plaats op het gemis aan buikvlekken, terwijl het kolkenmerk voorzichtigheid vraagt. De zwarte punt aan de snavel is bij het jong een goed aanvullend kenmerk. Soms is het zien van de snavel al voldoende, bijvoorbeeld als van een vogel alleen de kop zichtbaar is.